

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

כ"ד טבת

(חלק טז)

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים ושלוש לבריאה

שנת הקהל

מאה ועשרים שנה להולדת כ"ק אדמו"ר זי"ע

LIKKUTEI SICHOT

Copyright © 2023

by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY

770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213

718-774-4000 / FAX 718-774-2718

editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

כ"ד טבת *

ארצה ועולם בחדש שאינו של אמת יבנה, ובדורות הראשונים שעיקר העבודה הי' התורה⁸ הי' רוב החסד נכלל באמת דהיינו בגדול המעשה דכופין וממשכנין כו' ע"פ תוקף תורת אמת האמוראים. משא"כ בעקבות משיחא שנפלה סוכת דוד הנופלת עד עפר בבחי' עשי' והע' בודה העקרית בבחי' עקביים לבד⁹ בלי תורת אמת משניות וברייתות שהן גדפין וירכין אזי רוב החסד ככולו הוא שלא ע"פ תורת אמת בגדול המעשה כ"א בהתקרב הדעת העושה ורצונו הטוב הר' חוק באמת באשר הוא סוף מעשה במח' תחלה. (ונועץ תחלתו בסופן) וגם אם אין רק דרך אחת והיא שפלה אזי לנחמו¹⁰ לקבל באהבה או לעורר ולפשפש במעשיו ולשוב עד הוי' בצר לו וירווח לו.

דער תוכן פון די ביידע תורות איז – די מעלה פון עשירי (גשמיות):

אין דער אגרת „איהו וחייהו חד“ רעדט זיך וועגן דעם „גודל מעלת המצות מעשיות אשר הן תכלית ירידת הנשמות לעוה"ז הגשמי"¹⁰, ווייל „נועץ תחלתו בסופן“: דוקא אין דעם „סופן“ – עשי', עוה"ז הגשמי, איז דא „תחלתו“ – דער כח הא"ס פון „מהותו ועצמותו של המאציל ב"ה“ [ועד"ז איז אין עוה"ז גופא (כההמשך באגה"ק שם) – דוקא אין יסוד הכי תחתון – העפר איז דא דער כח הצמיחה „מעין בחי' א"ס"];⁸

און דער תוכן פון דער רשימה „נפש השפלה“ איז, ווי עס דארף זיין „גמ"ח

א. עס זיינען דא צוויי עניני תורה (וועלכע זיינען צו אונז דערגאנגען) וואָס מען ווייס אז דער אַלטער רבי האָט זיי געשריבן קרוב לזמן הסתלקותו:

(א) די אגרת וואָס הויבט זיך אָן „איהו וחייהו חד“¹,

(ב) די רשימה „נפש השפלה“². וז"ל³:

נפש השפלה באמת לאמתו בשרשה עבודתה היא תורה גשמי' בין לה ובין (להבין) לאחרים ובין גמ"ח גשמיים ע"י קירוב הדעת ועצות מרחוק בכל עניני ב"ב אף כי רובם ככולם הם דברי שקר א"א בענין, אחר שיעשו חסד של אמת כי אין אמת אלא תורה⁴ ואמת⁵ אמר אל יברא (שכולו מלא שקרים) כו' וחסד אמר יברא שכולו מלא חסדים⁶ ותשלך אמת

(* יום הסתלקות אדמו"ר הזקן (בשנת תקע"ג) – במוצש"ק פ' שמות (כבקיעות שנה זו (תשמ"מ)). – ברשימת אדמו"ר הצ"צ (נדפסה בהקדמת מענה לשון, הוצאת „קתת“), כחצות שעה י"א.⁷ – שייכות היום (בשבוע ובחודש), החודש והשנה להסתלקות – ראה אגרות לוי יצחק (ע' רמט ואילך) – ע"ד הקבלה – בארוכה. וכן דריש שם (וראה ג"כ שם עמוד ריח ואילך. ס"ע שלג) בשמא: שניאור, זלמן. (1) אגה"ק סי' כ – שכתבה אדמו"ר הזקן „בימים שלפני הסתלקותו בכפר פייענא“ (דרמ"צ קע, א).

(2) נדפסה במאה שערים ה, סע"א ואילך. לקוטי בדורים ח"ד (תקצו, א). אג"ק אדה"ז ח"א (ע' קנא"ב) – ובספר שבחי הרב כותב, כי כתב זה „אחר הבדלה איהו רגעיים אחדים קודם אשר מסר נפשו בטהרה לחי העולמים“. (3) כנדפס בלקו"ד שם. המקף בחצאי עיגול אינו בס' מאה שערים.

(4) במאה שערים: א"א שיעשו בענין.

(5) ירושלמי ר"ה פ"ג ה"ח.

(6) ב"ר פ"ת, ה.

(7) במאה שערים: מלא שקרים וחסדים.

(8) ראה גם אגה"ק סי' ט.

(9) במאה שערים: לנחמו לעורר ולפשפש במעשיו לקבל באהבה ולשוב.

(10) לשון האגרת בסופה.

און דאָ מאָנט דער אַלטער רבי דוקא
בסמיכות לזמן הסתלקותו, אַז מ'זאָל טאָן
אין „גמ"ח גשמיים" אין אַן אופן פון
צוטראַגן זיך צו „עניני ב"ב" (ניט ווי זיי
ווערן געטאַן נאָר אַלס מטרה צום אויס-
פירן אַן ענין פון „תורת אמת", נאָר)
כפשוטם, אַן עצה גשמית צוליב דעם ענין
הגשמי אַליין (וואָס דערפאַר זעען זיי זיך
אַן אַלס „דברי שקר")?¹⁶

ג. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדים
אַ תוספת ביאור אין דעם ענין הנ"ל
אַז „חיי הצדיק אינם חיים בשרים כ"א
חיים רוחניים שהם אמונה ויראה ואהבה"
— איז ניט פאַרשטאַנדיק: די עבודה
פון מעשה המצות קען דאָך געטאַן
ווערן נאָר מיטן גוף און מיט די דברים
גשמיים, ואדרבה — „לא המדרש עיקר
אלא המעשה"¹⁷; היינט ווי זאָגט מען אַז
חיי הצדיק זיינען „חיים רוחניים שהם
אמונה ויראה ואהבה"?

איז דער ביאור אין דעם: ביי אַ צדיק
איז די עבודה פון מעשה המצות ניט אַן
אַנדער זאַך פון זיין עבודה רוחניית —
„אמונה ויראה ואהבה". זיין מקיים זיין
מצות עשה איז אַ תוצאה וסיום פון זיין
אהבת ה'¹⁸, זיין קיום מצות לא תעשה —
אַ תוצאה וסיום פון יראת ה'¹⁸, און דאָס
אַלץ איז מיט אַן אמונת ה'¹⁹.

און דאָס וואָס המעשה הוא העיקר —

גשמיים", און די עבודה דוקא איז דער
„סוף מעשה (וואָס איז עלה) במחשבה
תחלה"¹¹.

וויבאַלד דער אַלטער רבי האָט גע-
שריבן די צוויי תורות סמוך להסתלקותו,
איז פאַרשטאַנדיק, אַז זייער תוכן דריקט
אויס תורתו ועבודתו פון אַלטן רבי'ן¹²
אין יענעם זמן (בעת הכנה להסתלקותו
מעלמא דין). דאָרף מען פאַרשטיין: וואָס
איז די שייכות פון מעלת העשר' צום ענין
ההסתלקות? דלכאורה, אדרבה: הסתל-
קות איז דאָך דער סילוק ועלי' פון עניני
עולם הזה הגשמי!¹³

ב. נאָך מער איז דורש ביאור: אין
דעם תוכן פון דער רשימה „נפש
השפלה", כאמור, איז דער אַלטער רבי
מסביר ווי עס דאָרף זיין „גמ"ח גשמיים"
וואָס „רובם ככולם הם דברי שקר". איז
תמוה: חיי הצדיק בכלל זיינען דאָך ניט
קיין „חיים בשרים כ"א חיים רוחניים"¹⁴.
דער אינהאַלט פון עניני גשמיות ביי
אַ צדיק איז נאָר דאָס וואָס דורך זיי
פירט ער דורך עניני הנשמה; אַזוי איז
עס במשך זיין גאַנצן לעבן בעלמא דין,
און על אחת כמה וכמה איז עס אַזוי
קרוב צום זמן ההסתלקות אַז גשמיות
מצ"ע פאַרנעמט ביי אַ צדיק לגמרי קיין
אַרט ניט!¹⁵

11) בדוגמת הנ"ל במעלת עשי' גשמית בכלל
מצד זה דנעוץ תחלתו בסופן.

12) כי בטח לא כתב זה רק בשביל אחרים,
כ"א (גם) בנוגע לעבודת עצמו. ע"ד לשון הידוע
(כפ"ו דנשיא חב"ד בנוגע למאמריו דא"ח) „הי
רצון שיפעלו הדברים בי ובהשומעים".

13) וכסיום לשון האגה"ק סי' כ — „כמ"ש היום
לעשותם ויפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים
בעוה"ז מכל חיי עוה"ב".

14) אגה"ק ביאור לסי' ז"ך.

15) להעיר ממה שאמר אדה"ז קודם
הסתלקותו שאינו רואה הקורה כ"א הכח האלקי
שמחייח (בית רבי ח"א פכ"ב).

16) ובפרט ע"פ האריכות באגה"ק סכ"ב
שהשואלים „בעצה גשמיות כדת מה לעשות
בעניני העולם הגשמי" הוא „מרוב אהבתם
לחיי הגוף", ועליהם „לשוב אליו ברוח נמוכה
והכנעת הגוף".

ולהעיר ממה שמוסיף שם, שגם כש, אהבתם
לחיי הגוף (היא) לש"ש לעבוד בו ה' כו' — אין
צ"ל „חרה להם בצער הגוף".

17) אבות פ"א מי"ז.

18) ראה תניא פ"ד. חינוך קטן בתחלתו. וככ"מ.

19) ראה מכות בסופה. חדא"ג מהרש"א שם.

תניא פל"ג.

(און אַזוי אויך דער גוף האדם) ווערט אַ כלי צו רוחניות און „השראת השכינה“, נאָר אדרבה: דער ביאור אין דער אגרת איז, אַז דוקא אין דעם יש הנברא, וואו דער הרגש פון זיין אייגענער מציאות איז בתכלית ביז ער פילט ווי ס'איז ח"ו ניט פאַראַן קיין „שום עילה וסיבה אחרת קודמת“ צו אים – דוקא אין דעם שטייט „מהותו ועצמותו של המאציל ב"ה שמציאותו מעצמותו ואינו עלול מאיזה עילה שקדמה לו ח"ו“.

דאָס הייסט, אַז אמיתית העילוי פון מצות מעשיות איז מצד דעם גשם גופאי; און דערפון קומט אַרויס אין עבודת האדם, אַז אפילו ווען אַ איד איז אין אַ מצב ווען ער פילט ניט קיין הרגש רוחני באַם קיום המצות, ער פילט ניט ווי ער ווערט דורך דעם קיום המצוה דבוק לה, ביז אַז זיין קיום המצוה איז דורכאויס אַן עשי' גשמית – אויך דאָן איז מיט דער פשוט'ער עשי' דוקא פאַרבינדט ער זיך מיט „מהותו ועצמותו של המאציל“.

ה. דאָס גיט אויך אַ הסברה אין דעם תוכן פון דער רשימה „נפש השפלה“, וואו עס רעדט זיך ווי עס דאַרף זיין „גמ"ח גשמיים .. אף כי רובם ככולם הם דברי שקר“, און ווי ער איז מסביר, אַז „עולם בחסד שאינו של אמת יבנה“, ד"אמת אמר אל יברא שכולו מלא שקרים“:

וי"ל אַז ס'איז ניט דער פשט, ווי עס זעט אויס בהשקפה ראשונה, אַז „חסד אמר (אַז) יברא“ אַ זאָך וואָס איז שקר – אדרבה: „כל הנמצאים (ד.ה. נבראים ווי זיי זיינען נמצא למטה) .. לא נמצאו אלא מאמתת המצאו“²⁵;

דאָס בריינגט אַרויס בגלוי זיין עבודה ורוחנית:

היות אַז ער איז „אוהב את שם ה' וחפץ לדבקה בו באמת ואי אפשר לדבקה בו באמת כי אם בקיום רמ"ח פקודין שהם רמ"ח אברין דמלכא“²⁰ – און ווי דער אַלטער רבי איז מבאר²¹, אַז די דביקות בה' דורך קיום התורה והמצות (וואָס זיי זיינען רצונו ית') איז אַן ענין פון „השראת השכינה“, וואָס איז באין ערוך העכער פון דער דביקות מצד דעם הרגש האהבה פון אַ מענטש (אַ נברא) – דעריבער פאַדערט זיין אהבה אַז ער זאָל טאָן אין קיום התורה והמצוות;

און דערפאַר, איז אויך זיין עבודה אין „מצות מעשיות הנעשות ע"י הגוף ממש“²¹ – צו אויספירן די כוונה עליונה פון „נתאוה הקב"ה להיות לו דירה בתחתונים“²² – אין אַן אופן, אַז ער איז ממשיך „אור והארת השכינה גם על גופו“²¹, ער מאַכט זיין גוף אַ כלי צו (רוחניות), „אור והארת השכינה“.

ביז אַז די כלי (וועלכע מען מוז האָבן) ווערט אויס מציאות פאַר זיך²³.

ד. צו דעם קומט צו אין אגרת „איהו וחייהי חד“, אַז אין מצות מעשיות איז דאָ נאָך אַ העכערער ענין, אַז „גודל מעלת המצות מעשיות“ איז מצד דעם וואָס דער כח הא"ס איז דאָ דוקא אין גשמיות²⁴:

דער ענין איז ניט מצד דעם וואָס דער דבר גשמי מיט וועלכן מ'טוט אַ מצוה

20) תניא פ"ד.

21) תניא פל"ה.

22) תניא פל"ו ואילך.

23) וכידוע הפס"ד (באין שיעור בדבר הנמצא בתכלית) אין הוצאת הכלי הוצאה (שבת צג, סע"ב).

24) להעיר גם מתו"א ד"ה יביאו לכוש מלכות

(צ, א ואילך).

25) לשון הרמב"ם ריש הלכות יסודי התורה.

אויס ווי „דברי שקר“ וואָס האָבן קיין שייכות ניט צו „אמת ה'“ – אויך די גשמיות איז פאַרבונדן מיט „אמתת המצאו“; און דאָס דריקט זיך אויס אין דעם, אַז כאַטש דער איד פילט נאָר די גשמיות פון זיינע עניני עוה"ז, נוצט ער זיי בפועל פאַר עניני טוב וקדושה²⁸.

און דערפון קומט אַרויס דעם אַלטן רבינ'ס הוראה בנוגע לפועל, אַז מען דאַרף טאָן אין „גמ"ח גשמיים“ און געבן „עצות מרחוק בכל עניני ב"ב“ – ניט אַריינלאַזנדיק זיך אין די „כוונות“ פון דעם צווייטן אידן – ווייל אויך די גשמיות וואָס זען אויס ווי „דברי שקר“ זיינען פאַרבונדן מיט „אמתת המצאו“.

ו. דער ענין – אַז אויך שקר פון עוה"ז נעמט זיך פון „אמתת המצאו“ – ווערט אַרויסגעבראַכט (בעיקר) אין עבודת התשובה:

דער עיקר „שקר“ פון עוה"ז איז אין די זאַכן פון ג' קליפות הטמאות, וואָס זייער חיות אלקי – דער „אמת“ וואָס אין זיי – איז בתכלית ההעלם והסתר, וואָס דערפאַר קען מען זיי ניט מברר זיין²⁹.

דורך תשובה אָבער ווערט אויפגעטאָן אַז זדונות נעשות לו כזכיות³⁰ – מ'איז מגלה די ניצוצות קדושה וואָס זיינען דאָ אין אַזעלכע זאַכן וואָס זיינען היפך רצון העליון לגמרי (תכלית השקר), וואָס דורך דעם ווערן זיי „זכיות“; און דאָס ווערט אויפגעטאָן ע"י התשובה וואָס דערלאַנגט אין עצמות, און מצד עצמותו ית' ווערט דעהערט די אמיתת המציאות פון יעדער נמצא (אויך פון זדונות), וואָס דערפאַר ווערן

נאָר דער ביאור איז: דאָס וואָס „אמת אמר אל יברא“ איז דאָס נאָר מצד מדת האמת, דער אמת פון אלקות דסדר הש' תשלות, וואָס איז מיט אַ מדה, אַ מדידה והגבלה. דער אמת דערגרייכט נאָר דאָרט וואו מען דערקענט זיין (הוי') אמת; און וויבאַלד אַז עוה"ז איז אַן עלמא דשיקרא, וואו ס'איז ניט ניכר דער „אמת ה'“, איז „אמת אמר אל יברא“.

אָבער דער אמת פון עצמותו ית' האָט ניט קיין הגבלה. דער אמת איז ניט באַ-גרענעצט אַז מען מוז דערקענען אמיתתו ית'. ווייל אויך אין אַן אַרט פון העלם והסתר, ביז אַזאַ הסתר וואָס זעט אויס ווי אַ שקר (און מצד סדר השתלשלות האָט זיין מציאות אַן אַרט נאָר מצד מדת החסד) – איז באמיתית ובפנימיות, איז זיין גאַנצע פאַראַנענקייט – „(לא נמצאו אלא מ)אמתת המצאו“²⁶, דער אמת פון עצמות²⁷.

און דערפאַר, איז אפילו „עניני ב"ב“ פון אַ אידן, וואָס ער איז אין זיי אויסן זייער „גשמיות“ (וואָס דערפאַר זען זיי

26) עפ"י יש לפרש (בפנימיות הענינים) המשך דברי הרמב"ם שם (בהלכה שלאח"י) „ואם יעלה על הדעת שהוא אינו מצוי כו" – שמרמז בזה, שמצד „אמתת המצאו“ הוא נמצא גם במקום ההסתרה** שאפשר לעלות על הדעת שהוא אינו נמצא ח"ו. ע"ד מרוזל (יל"ש נחמי' רמז תתרעא. וראה יומא סט, ב), הן הן גבורותיו". וראה לקו"ש ח"ו ע' 126 הערה 35.
27) ראה המשך תרס"ו ע' שמג. ע' תלא-ב. סד"ה יחינו תרצ"ד (תשי"א). ועוד.

* ראה ביאור (באופן אחר) – הדון על הרמב"ם (קה"ת תשמ"ה) ס"ח.ט.

** וי"ל, שבלשוננו (הלכה א') „לידע שיש שם מצוי ראשון“ – שלכאורה תיבת „שם“ מיותרת (ראה מפרשי הרמב"ם שם) – מרומ, ש, מצוי ראשון" נמצא גם בבחי' „שם“ המורה על „מקום ומשכן הקליפות“ (לקו"ת ראה לב, דע"ג).

28) ראה לקו"ש ח"כ ע' 334 והערה 100 שם.

29) תניא פ"ו ובכ"מ.

30) יומא פו, ב. וראה בארוכה לקו"ש ח"ז ע'

22 ואילך (וש"ו). ובכ"מ.

אויך די ניצוצות שבזדונות נתעלה אין קדושה³¹.

[ועד"ז אין דעם בעל תשובה עצמו: אע"פ אז בגלוי איז ער געווען אפגעריסן פון אלקות (דורך זיינע חטאים), איז אָבער אויך בשעת החטא פאַרבליבן זיין עצמית'דיקער פאַרבונד מיט אלקות, וואָס קומט צום אויסדרוק בגלוי אין זיין אונטקערן זיך צו דעם אויבערשטן נאָך דעם ווי ער איז געווען אפגעריסן].

ומהאי טעמא, איז אויך דער עילוי הנ"ל אין דעם יש הנברא, פון גשמיות עוה"ז (וואָס דער אַלטער רבי איז מבאר אין אגרת איהו וחיהויה חד) ווערט דער-הערט (בעיקר) ביי אַ בעל תשובה³².

ז. ועפ"ז וועט ווערן פאַרשטאַנדיק די שייכות פון דער אגרת איהו וחיהויה חד מיט דער רשימה "נפש השפלה" צום זמן ההסתלקות פון אַלטן רבי'ן:

דער עילוי וואָס ווערט אַרויסגע-בראַכט אין עבודת התשובה (על זדונות) איז (בעיקר) ניטאָ ביי אַ צדיק מצד עצמו³³; אָבער דורך דעם וואָס ער ברענגט אַ צווייטן צו תשובה, באַקומט ער אויך דעם עילוי³⁴ (וויבאַלד אַז ער האָט געבראַכט דעם צווייטן³⁵ צו טאַן

31 ראה לקו"ש שנסמן בהערה 26. ובארוכה לקמן ע' 412 ואילך, וש"נ.

32 להעיר מד"ה ולקחתם לכם תרס"א שהביטול דאין עוד שבנבראים שלמטה דוקא (שכל מציאותרם הוא בחי' העצמות דא"ס) הוא בחי' שם ב"ן – והרי שם ב"ן הו"ע עבודת התשובה, כמבואר בד"ה תקעו (תרס"א) שם.

33 כי אף שגם בצדיקים ישנה עבודת התשובה דהרוח תשוב אל האלקים גר' (ראה לקו"ש ש"ש סו, ג. ר"פ האזינו. ובכ"מ) – אי"ז כהעילוי דעבודת התשובה שעל זדונות (ראה שעה"ת לאדמו"ר האמצעי ח"ב חינוך פמ"ח. לקו"ש ח"ח ע' 124-5).

34 ראה גם לקו"ש ח"י ע' 164, 166.

35 ע"ד (ולא ממש) תורת הבעש"ט (הוספות לכתר שם טוב ספ"ג) בפ"י, "שנים אוזוין בטלית".

נאָר דער עיקר הגילוי פון מעלת התשובה איז דוקא סמוך להסתלקותו³⁶ ווען עס קומען זיך צוזאַמען „כל מעשיו ותורתו ועבודתו אשר עבד כל ימי חייו"³⁷. ובפרט, אַז וויבאַלד ער שטייט דאָן אין דער תנועה פון תשובה – והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה – ביתר שאת ויתר עז, ווערט ביי אַ צדיק, (ובפרט באַ אַזא) וואָס האָט עוסק געווען אין מאַכן בעלי תשובה, נתגלה אין זיין תנועת התשובה, אויך דער עילוי וואָס אין דער עבודת התשובה שעל זדונות.

ועד"ז בעניננו: ס'איז ידוע³⁸ וואָס דער אַלטער רבי האָט געזאָגט דעם מיטלין רבי'ן, אַז זיין, דעם אַלטן רבינ'ס אויפטו (לגבי המגיד) באַשטייט אין דעם וואָס ער איז געלעגן אין מאַכן בעלי תשובה (און ווי כ"ק מו"ח אדמו"ר איז מאַריך וועגן דעם אין זיין שיחה³⁹).

און דעריבער, דוקא סמוך להסתל-קותו, ווען ביי אים איז צוגעקומען דער גילוי פון כל מעשיו כו' ובאופן פון תשובה, איז תורתו גילוי המעלה פון גשמיות, און ווי עס דאַרף זיין „גמ"ח גשמיים" – ווייל דוקא מיט דעם נעמט מען „מהותו ועצמותו של המאציל".

36 עייג"כ תורת חיים ס"פ תולדות (כא, ד. וראה לקו"ש שמ"ע צב, ב) – בנוגע למשה רבינו.

37 להעיר מהמבואר שם (וראה שם לפנ"ז ספ"ט פ"כ) דענין התשובה שמתהר גם לטומאה גמורה דעוונות גמורים שאין להם תיקון ע"פ חכמה דתורה (שהרע עצמו נהפך לטוב) נעשה ע"י התשובה דצ"ג דוקא – לאתבא צדיקייא בתיובתא.

37 אגה"ק ס"י ז"ך וביאורו. וראה שם ס"י כח.

סידור דש, סע"ב ואילך.

38 תורת שלום ע' 86.

39 הובא בשיחת י"ט כסלו תרצ"ב – לקו"ד ח"ד תשנה, סע"א ואילך.

פֿאַר ענינים המוכרחים, נאָר ס'איז אַן אָרט) פון תענוג;

און די סיבה לזה איז, ווייל „נתאוה הקב"ה להיות לו ית' דירה בתחתונים": דער „נתאוה" און תענוג פון עצמות, איז דוקא אין תחתונים, אין דער עבודה אין עולם הזה התחתון שאין תחתון למטה ממנו און דאָרט גופא — איז המעשה הוא העיקר; אַז מ'זאָל זיך אַראָפּ־לאָזן אין עולם, און דאָרט אין שטות דלעו"ז, אויפּטאָן (דורך דער עבודה פון שטות דקדושה, למעלה מטעם ודעת) אַז פון שקר העולם זאָלן אויפגעשטעלט ווערן קרשים למשכן (פון „שקר" זאָל מען מאַכן „קרש"42), אַ משכן ודירה לו ית'.

(משיחות ש"פ שמונת תשל"ג, תשל"ו)

42) כמבואר בארוכה בהמשך דבאתי לגני ה'ש"י (פ"ו ואילך).

ח. כ"ד טבת איז אַלעמאָל חל אין דער וואָך פון שבת⁴⁰ מברכים החודש שבת אָדער גלייך במוצאי ש"ק זה — ווי בקביעות שנה זו. וואָס אין דעם חודש, ביום העשירי בו, איז דער יום ההילולא פון כ"ק מו"ח אדמו"ר.

זעט מען, אַז אויך אין די דברי תורה וואָס ער האָט אַרויסגעגעבן ליום הסתל-קותו — דער מאמר ד"ה באתי לגני איז מודגש דער תוכן הנ"ל:

ער הויבט אָן דעם מאמר דערמיט וואָס די וועלט איז „גני" של הקב"ה⁴¹ (ווייל „עיקר שכינה בתחתונים היתה"41) — וואָס „גן" איז אַן אָרט (ניט נאָר פון „דירה"

40) ד,יאכל בשבת" הוא מזה „שטרח בע"ש" (ע"ז ג, א), דהכוונה בזה היא (גם) מתחיל מ"יום ראשון בשבת" (ראה רמב"ן יתרו כ, ח).
41) שהש"ר רפ"ה, וש"נ.

